

ÍSALP

ÁRSRIT ÍSLENSKA ALPAKLÚBBSINS 1985

Leiðarvísir ÍSALP nr. 20

Esja

EFTIR
SNÆVARR GUÐMUNDSSON
OG
MAGNÚS GUÐMUNDSSON

Væntanlega hafa flestir þeir lesendur þessa rits, sem búsettir eru á SV-horni landsins, haft einhver kynni af Esjunni. Esjan er stórt fjall og víðáttumikið og í hlíðum þess hafa líklega verið farnar fleiri klífurleiðir en í nokkru öðru íslensku fjalli. Það er því ekki að ófyrirsynju að Esjan verður nú fyrir valinu. Aðaláherslan í þessum leiðarvísir er lögð á klífurleiðirnar, en ekki er lýst nema stuttlega nokkrum algengustu gönguleiðum. Ætti það ekki að koma að sök því finna má greinargóðar lýsingar á Esju í ársriti ÚTIVISTAR 1984 og í árbók F.Í. 1985. Bestu fáanlegu kort eru hin amerísk ættuðu kort í mælikvarða 1:50000, en þau eru teiknuð eftir loftmyndum.

1. INNGANGUR

Háfjall Esjunnar er víðast hvar 800-900 m. hátt, tiltölulega slétt og greiðfært yfirferðar en hlíðarnar yfirleitt brattar og víða hamrar í fjallsbrúnum. Hæst er bungan inni á miðju fjallinu, norður af Kistufelli, hér eftir nefnd Hábunga, 914 m. Esjan er víðáttumikil, um 15 km. löng frá austri til vesturs og 8-10 km. breið frá norðri til suðurs. Esjan hefur mörg andlit ef svo má segja og á henni eru margar hliðar, markast það af hinum mörgu dölum sem inn í hana skerast og múlum og tindum sem ganga út á milli þeirra.

Til vesturs frá háfjallinu gengur Kerhólakambur (851 m.), sá hluti Esjunnar sem sýnist hæstur frá Reykjavík. Til suðurs ganga Kistufell (843 m.) og

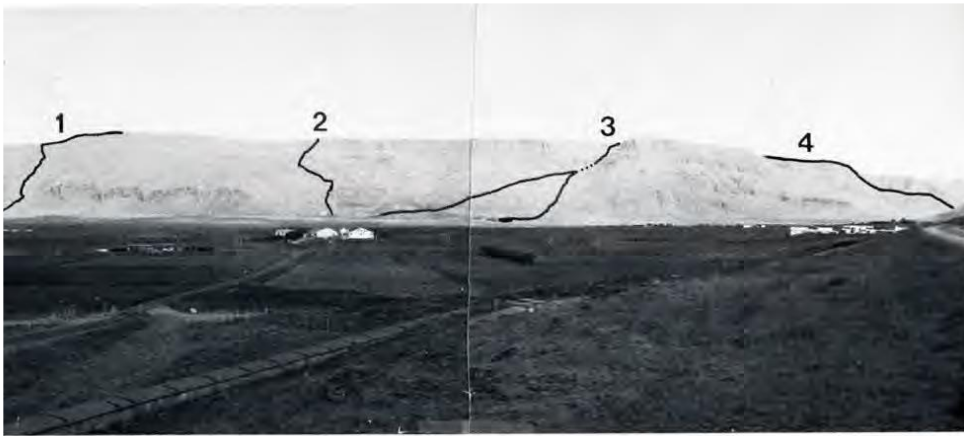
Hátindur (909 m.). Á milli þeirra er Grafardalur. Austur úr háfjallinu ganga Móskaðshnúkar (807 m.). Milli Hátinds og hryggins sem tengir háfjall Esjunnar og Móskaðshnúka, liggur Þverárdalur.

Norðan úr Kjösinni ganga þrjár dalir inn í Esjuna: Austast er Eyjadalur, þá Flekkudalur og síðan Eilífisdalur. Eyjadalur liggur suður að Móskaðshnúkum, austan hans er Trana (743 m.) og að vestan er Esjuhörn og Sandsfjall (522 m.) Flekkudalur er þar fyrir vestan og milli hans og Eilífisdals er Skálatindur (807 m.). Vestan Eilífisdals er Þörnýjartindur og lengst til vesturs teygir sig Tindstaðafjall (786 m.) með Dýjadalshnúk fremst. Vestan Þörnýjartinds er dalskvampa með miklum hamrabrunum, Hrutadalur.

Milli Tindstaðafjalls og Kerhólakambs teygir sig sá stærsti þeirra dala sem inn í Esjuna ganga, Blikdalur. Hann er um 7 km. langur og nær allt frá vestasta enda Esjunnar við Tiðaskarð inn undir Hábungu.

Esjan er að mestu gerð úr basalhraunlögum (blágrýti) sem hlaðist hafa upp fyrir um 1-2 millj. ára. Móskaðshnúkar eru úr líparíti. Sá sem virðir Esjuna fyrir sér úr suðri veitir því eflaust athygli að undirhlíðarnar milli Kistufells og Þverfells horns eru tiltölulega hallalítlar en frekar óreglulegar í lögum með hólum og dældum á vixl. Þetta eru leifar eftir mikið framhlaup eða bergskriðu úr suðurbrún fjallsins sem varð eftir að ísöld lauk fyrir um 10 þús. árum

Að jafnaði leysir allan snjó úr Esju yfir sumar-

3. Esjan séð frá Vesturlandsvegi við Úlfarsfell. Leiðir 2.1 til 2.4. Ljóm. M.G.

tímann. Þó eru einstöku skaflar sem ekki ná því að bráðna yfir sumarið. eru þeir helst í norðurhlíðum fjallsins en að sunnanverðu þraukar þó ætíð skaflinn í Gunnlaugsskarði, vel sjáanlegur úr Reykjavík.

Á veturnum eru dalirnir norðantil í fjallinu snjóþungir og mikill snjór safnast víða í hlíðarnar. Vestur- og norðurhlíðarnar eru að jafnaði snjóþungstar og snjóflóðahætta því mest í giljum og skálum í þeim hlíðum. Sérstaklega viljum við vara við giljunum vestan í Þverfellshorni en þar fórust tveir piltar í snjóflóði veturnum 1979. Þessi hættustaður er nálægt fjölfarinni og öruggri uppgöngu-leið og því varasamur af þeim orsökum. Aðrir, fullt eins líklegir snjóflóðastaðir eru víða en fleiri verða ekki tiundaðir hér og mönnum bent á að fræðast um snjóflóð af þar til skrifuðum bókum.

Nokkur orð um veðurlag; ef vindur blæs á annað borð má gera ráð fyrir að hressilega blási upp. Á þetta sérstaklega við um norðanáttina og ættu allir Reykvikingar að kannast við stormkúfinn sem Esjan setur upp í hvassri norðanátt. Við slíkar kringumstæður er e.t.v. betra að leita uppgöngu á önnur fjöll en Esju, þar sem norðanáttin nær sér ekki eins vel á strik.

2. GÖNGULEIÐIR

Hér á eftir verður eingöngu stuttleg lýsing á nokkrum helstu gönguleiðum á Esju. Vitanlega er hægt að ganga víðar á fjallið en þessar eru væntanlega hvað vinsælastar. Þessar leiðir er hægt að þrjóna saman að vild, fara upp eina og niður aðra og fá þannig stutta ferð eða langa að vild.

- 2.1. Kerhólakambur (851 m.)
Vegalengd: 3 km.
Lóðr. hækkun: 800 m.
Tími: 1 1/2–2 klst.

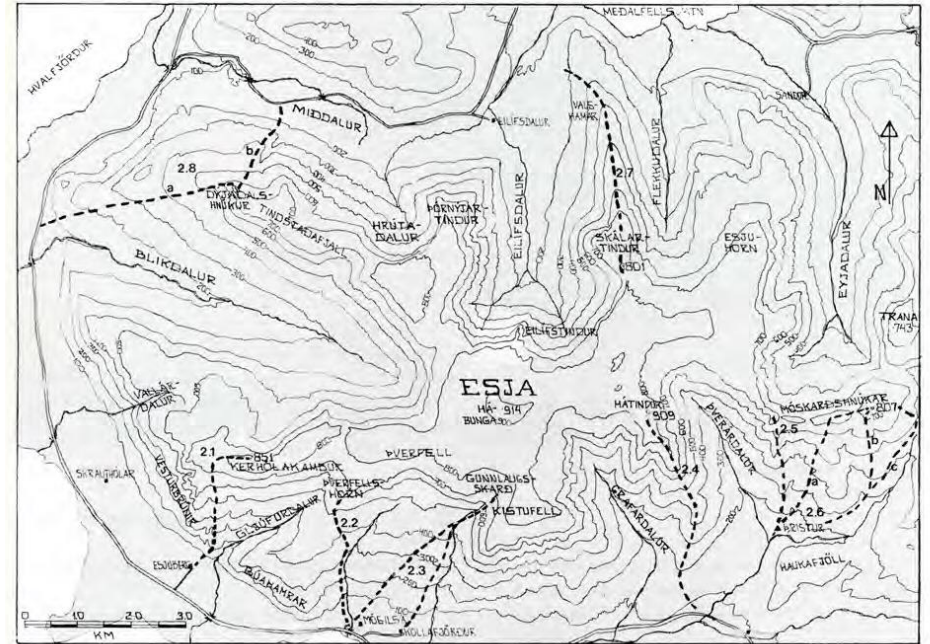
Oftast er gengið frá Esjubergi. Gengið er upp nokkuð greinilegan stig milli gilja upp skriðu og kletta. Þessi fyrsti hjalli er brattasti hluti leiðarinnar. Nú er haldið upp breiða tungu milli gilja og stefnt upp á flatann vestan Kambshornsins. Síðan upp Kambshornið og þaðan austur eftir Kambnum að vörðunni (851 m.)

- 2.2. Þverfellshorn (770 m.)
Vegalengd: 3 km.
Lóðr. hækkun: 750 m.
Tími: 1 1/2–1 3/4 klst.

Lagt skal upp frá bilastæðinu vestan Mógilsár. Genginn er stígur vestan árinna og þegar hann þrýtur þá er haldið upp grónar brekkur með stefnu vestanhalt við Þverfellshornið. Best er að fara beint upp í klettana í Horninu en ekki leita uppgöngu vestan í því. Efstu 50–60 m. er brólt upp hvert klettabeltið af öðru og á sumrin má auðveldlega rekja sig eftir greinilegri slóð.

- 2.3. Gunnlaugsskarð (843 m.)
Vegalengd: 4 km.
Lóðr. hækkun: 820 m.
Tími: 1 3/4–2 1/2 klst.

Hægt er að fara hvort heldur sem er frá stæðinu við Mógilsá eða frá bænum Kollafirði og er það dálítið styttra. Stefnan er tekin upp aflíðandi brekkurnar beint á Gunnlaugsskarðið. Best er að ganga í skarðið upp rana sunnan giljanna undir

4. Esjan — yfirlitsskort. Teikn. M.G.

skarðinu. Inn af Kistufelli er varða (843 m.), en þar er gott útsýni.

- 2.4. Hátindur (909 m.)
Vegalengd: 4 km.
Lóðr. hækkun: 800 m.
Tími: 2–2 1/2 klst.

Styst er að ganga frá Þverárkoti og þarf þá að aka yfir Þverá eða Grafará á vaði en það er öllum bílum fært á sumrin. Gengið er upp á Þverárkotshálsinn (455 m.), og svo áfram upp hrygginn. Efst eru nokkur klettabelti og er þá ýmist farið beint upp á brúnina, dálítið brólt, eða til vinstri undir klettunum og upp rauf sem verður þar í klettana. Báðar leiðir eru brattar en torfærulausar. Frá brúninni er gengið upp breiðan og hallalítinn hrygg á Hátindinn.

Austan Hátinds

Hægt er að leggja upp frá Skeggjastöðum en þægilegra er að stytta sér leiðina talsvert með því að aka sæmilega greiðfæran veg eða slóð sem liggur inn dalinn að sumarþöstöðum sem standa

undir vesturbrúnum Haukafjallanna. Vegurinn liggur vestan túns á Skeggjastöðum að Skarðsá sem á upptök í Svinaskarði. Handan árinna stendur reisulegur skáli, Þristur, en hann er í eigu skáta í Kópavogi. Héðan er hentugt að leggja upp í göngur á Móskaðshnúka og hrygginn sem tengir þá Esjunni.

- 2.5. Hryggur milli Esju og Móskaðshnúka (750 m.)
Vegalengd: 3 km.
Lóðr. hækkun: 600 m.
Tími: 1 1/2–2 1/2 klst.

Farið er yfir Skarðsá á móts við Þrist og er það torfæruleast nema í stórrigningum. Gengið upp austan í Gráhnúk, lágu kolli norðan skálar og síðan upp hrygginn norðvestan hans. Sá endar á hnúk, um 750 m. háum. Hér má halda áfram hrygginn vestur á Esjuna. Hryggurinn er mjór og rofnar á kafla og verður þar skarð í hann sem klofið er af klettakolli. Þar heita Laufskörð. Er þar allbratt og tæpt einstigi. Þessi leið er þó flestum fær að sumarlagi. Að vetri getur leiðin yfir á Esju ekki talist fær sem gönguleið.

2.6. Móskaðshnúkar (807 m.)

Vegalengd: 3-5 km.

Lóðr. hækkun: 650 m.

Tími: 1 1/2 – 2 1/2 klst.

Hér eru gefnir 3 möguleikar á uppgöngu og upphafsstaður alltaf við Þrist og síðan endað á austasta og hæsta hnúknum. a) Gengið er með stefnu á Bláhnúk, sem er myndarlegur hamrahnúkur sunnan undir vestari Móskaðshnúkunum. Farið er austan við hann og síðan beint upp skriðuna norðan hans. Þegar upp á brúnina er komið má ganga yfir næst austasta hnúkinn á þann hæsta. b) Farið er með Skarðsánni áleiðis í Svinaskarðið (vegarlóði liggur upp í skarðið). Síðan er gengið beint upp á austasta hnúkinn, austan gilsins sem á upptök milli hnúkanna. c) Eins og b) nema nú er farið alla leið upp í Svinaskarð og þaðan upp á hnúkinn, úr austri.

Norðurhluti Esju

2.7. Skálatindur (807 m.)

Vegalengd: 4-5 km.

Lóðr. hækkun: 700 m.

Tími: 1 3/4 – 2 1/2 klst.

Þessi leið er af mörgum talin auðveldasta uppgönguleiðin á Esju og vist er um það að aflíðandi er hún – hvergi brött brekka. Lagt er af stað frá sumarbústaðahverfinu norðan Meðalfellsvatns og gengið sem leið liggur upp breiðan kambinn uns náð er hákollu Skálatinds.

2.8. Tindstaðafjall (786 m.), Dýjadalshnúkur

a) Úr Blikdal:

Vegalengd: 4 km.

Lóðr. hækkun: 700

Tími: 2 – 2 1/2 klst.

Lagt er upp frá Vesturlandsvegi norðan brúarinnar yfir Blikdalsána. Gengið þaðan upp grónar brekkurnar norðan í Blikdalnum með stefnu á Dýjadalshnúk. Upp hnúkinn sjálfan er best að fara norðanhalt í hryggnum.

b) Úr Miðdal:

Vegalengd: 2 km.

Lóðr. hækkun: 600 m.

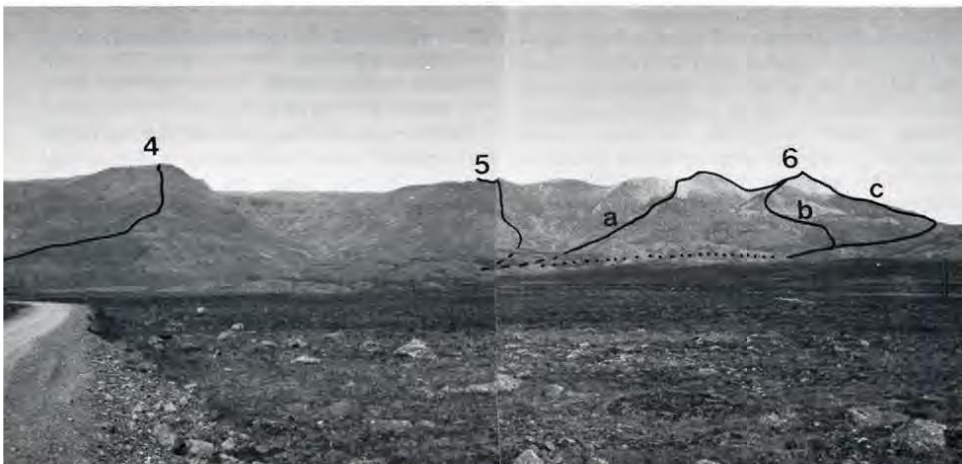
Tími: 1 1/2 klst.

Gengið er frá veginum upp hlíðina austan Innri Tindstaða en vestan Kerlingargils. Leiðirnar sameinast svo upp undir Dýjadalshnúknum.

Uppgönguleiðirnar sem hér hefur verið lýst má tengja saman á marga vegu og fá þannig bæði stuttar og langar gönguleiðir eftir því sem hugur stendur til í það og það sinnið. Hér verður aðeins bent á nokkra möguleika.

1. Kerhólakambur – Þverfellshorn. 8-9 km., 3-4 klst.
2. Gunnlaugsskarð – Hábunga – Þverfellshorn. 10-11 km., 4-5 klst.
3. Gunnlaugsskarð – Hábunga – Skálatindur. 13-15 km., 6-8 klst.
4. Hátindur – Hábunga – Kerhólakambur. 13-14 km., 6-7 klst.
5. Leið 2.5 (hryggurinn) – Hátindur. 10-12 km., 4-5 klst.
6. Leið 2.5 – Hábunga – Kerhólakambur – Ártún. 18-20 km., gengin endilöng Esjan frá austri til vesturs.
7. Móskaðshnúkar – Trana. 10-12 km., 4-6 klst.

5. Hátindur, Esja og Móskaðshnúkar. Leiðir 2.4 til 2.6. Ljós. M.G.

6. Vesturbrúnir frá Vesturgili að Nagg. Örin hægra megin visar inn í Stóragil (leiðir 6 og 8) N táknar niðurleið. Ljós. S.G.

3. KLIFURLEIÐIR

Í leiðarvísunum eru notuð tvö gráðukerfi. Fyrir snjó- og ísleiðir notum við skoska kerfið sem náð hefur fótfestu hér á landi undanfarin ár. Þar eru leiðir kvarðaðar með tölustöfum frá 1 til 5, þar sem 1 er einföld snjóleið en 5 eru hinar lengstu og erfiðustu ísklifurleiðir. Klettaleiðir fá gráðu skv. evrópska kerfinu, þ.e. í rómverskum tölum frá I til VII (hæsta gráða í leiðarvísunum er reyndar V). Nánari lýsingu á gráðunum má lesa í tbl. ÍSALP nr. 11 (ísleiðir) og nr. 16 (klettaleiðir). Einnig í bókinni Fjallamenska eftir Ara Trausta Guðmundsson og Magnús Guðmundsson. Aftan við nafn eða númer leiðar er umsögn: snjór, ís, berg, snjór/ís o.s.frv. Hún segir til um hverrar tegundar klifrið í leiðinni er.

Rétt er að taka fram að margar leiðanna hafa ekki verið klifnar nema einu sinni eða tvisvar og því alls ekki víst að gráða leiðar sé rétt þar sem aðstæður geta verið mjög mismunandi frá einum tíma til annars. Menn skyldu því taka gráðunum með fyrirvara.

Sumstaðar er vísað til þess að eitthvað sé vinstra eða hægra megin við annað, t.d. hægra megin í gili o.s.frv. Er þá gert ráð fyrir að horft sé inn í gilið og framan á klettavegginn eða hlíðina.

Uppgefinn tími miðast eingöngu við sjálfa klifurleiðina.

Víða koma fyrir örnefni sem fjallamenn hafa búið til í ferðum sínum um klifurslóðir. Sérstaklega á þetta við í Vesturbrúnum, vestan við Ker-

hólakamb. Þar er landslag mjög fjölbreytt og víða drangar og hryggir sem fyrst koma í ljós þegar upp í klettana er komið. Ekki er okkur kunnugt um önnur nöfn eldri en ef þau finnast er um að gera að viðhalda þeim. Meðal nýnefnanna eru nöfn eins og Naggur, Útvörður, Stútur og Virkið.

3.1. Vesturbrúnir

Upp af Esjubergi, Horni og Skrauthólum mynda giljöttir hamrar Vesturbrúnirnar. Þær eru mjög áhugaverðar til klifurs, bæði að sumar- og vetrarlagi. Bjóða þær upp á lengri og skemmri leiðir upp gil og snjólænur, klifur upp kletthryggi, á klettanálar og dranga.

Til að komast að leiðum í Vesturbrúnum er þægilegast að hefja göngu frá bæjunum Skrauthólum eða Horni. Þaðan má ætla hálftrar til einnar stundar göngu að helstu leiðum.

Besti tíminn fyrir snjó- og ísklifur er frá desember og jafnvel fram í maí. Fyrir klettaklifur eru frostdagar bestir, þaðan eru margir hamrar lausir í sér. Ef ferðinni er heitið á einhverja klettanálinu þá getur verið erfitt að finna góð sig-ankeri þegar farið er niður. Menn skyldu því hafa hugfast að ganga vel frá sigtryggingum. Rétt er að gæta vel að sér gagnvart grjóthruni svo og snjóflóðum, sérstaklega í þröngum giljunum. Til niðurferðar er Kerhólakambsléið góð eða leið nr. 6, Stóragil.

7. Vesturbrúnir. Stóragil fyrir miðju. Naggur lengst til hægri. Ljós. S.G.

1. Vesturgil – ís.

Gr.: 1. L.: 150 m. T.: 1 klst.

Vestast í vesturklettunum, myndar skál í kverkinnu einfalda snjóleið, bratta efst.

2. Leið ókunnna mannsins – berg/ís.

Gr.: IV og 3. L.: 150 m. T.: 2-3 klst.

Fyrst farin: 24. febr. 1984, Jón Geirsson. Alvarleg og opin leið, í fyrstu upp kletta sem leiða síðan upp í gil.

3. Miðgil – snjór/ís.

Gr.: 2/3 L.: 150 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: mars 1980, Björn Vilhjálmsson, Orhulf Prunner. Spannandi snjó- og isleið upp þröngt gil með bróttu hafti í neðri hluta leiðarinnar.

4. Anabasis – ís/berg.

Gr.: 4 og IV. L.: 150 m. T.: 2-5 klst.

Fyrst farin: 26. des. 1984, Jón Geirsson, Kristinn Rúnarsson, Þorsteinn Guðjónsson. Austasta gilið í vesturklettunum. Fyrsti hlutinn liggur upp kletta um tvær IV. gráðu spannr.

5. Heljaregg – berg.

Gr. III (hreyf. IV). L.: 250 m. T.: 2-5 klst.

Fyrst farin: 17. nóv. 1984, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Falleg klettaleið upp greinilega egg sem endar í klettanál og þaðan upp á óxlinu.

6. Stóragil – snjór.

Gr.: 1. L.: 250 m. T.: 1 klst.

Einföld snjóleið upp mest áberandi gilið í öllum Vesturbrúnum.

7. Útvörður – berg.

Gr.: I. L.: 20 m.

Létt klettaklifur upp litla nál sem stendur sem útvörður Naggs í miðhömrum.

8. Nálín í Stóragili – berg.

Gr.: IV. L.: 25 m. T.: 2-3 klst.

Fyrst farin: 17. nóv. 1984, Jón Geirsson Snævarr Guðmundsson. Fögur klettanál, en afar varhuga-verð vegna lausagrjóts. Velja skal frostveður enda alvarlegt klifur.

9. Naggur, Vesturás – snjór.

Gr.: 1. L.: 150 m. T.: 1 klst.

Úr Stóragili er fremur einföld snjóleið upp Vesturás á Nagg.

10. Naggur – snjór/berg

Gr.: 2 L.: 170 m. T.: 2 klst.

Fyrst farin: 1. mars 1981, Árni Tryggvason, Höskuldur Gylfason, Snævarr Guðmundsson. Skemmtileg leið upp á gnípuna. Upphaflega leiðin á Nagg. Frá gnípunni er um 100 m. hækkun upp á brún.

8. Vesturbrúnir. Naggur og Útvörður. Ljós. S.G.

9. Vesturbrúnir. Lauganípa. Ljós. S.G.

11. Naggur, afbrigði – snjór/ís

Gr.: 2 L.: 170 m. T.: 1 1/2 klst.

Fyrst farin: 13. nóv. 1982, félagar úr ÍSALP. Innar í giliinu er afbrigði leiðarinnar á Nagg. Liggur það upp lítt brattan ísfoss. Hægt er að sneiða hjá öllum erfiðleikum ef farið er enn innar.

12. Lauganípugil vestara – snjór/ís

Gr.: 1 L.: 200 m. T.: 1 klst.

Fremur þröngt gil sem inniheldur einfalda snjóleið.

13. Lauganípugil eystra – snjór/ís

Gr.: 1/2 L.: 150 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: Febr. 1981, Hreinn Magnússon, Höskuldur Gyfason. Þröngt gil sem býður upp á tvö ishöft. Liggur upp hrygginn undir Stút en sam-einast þar vestara gilinu.

14. Stútur – berg

Gr.: IV/V L.: 20 m. T.: 2 klst.

Fyrst farin: 4. jan. 1982, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Litill drangur en nokkuð erfitt klifur. Vont er að finna staðsetningu fyrir sigankerri.

15. Móri – ís/berg

Gr.: 3 og III L.: 200 m. T.: 2 klst.

Fyrst farin: 29. jan. 1984, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Aðalerfiðleikarnir felast í ishöftum svo og klettabeltinu í miðjunni. 15a: Ef farið er afbrigði úr Lauganípugili eystra þá er leiðin 2.gr.

16. Austurgil – snjór

Gr.: 1/2 L.: 200 m. T.: 1-1 1/2 klst.

Fyrst farin: 18. febr. 1978, Hreinn Magnússon, Snævarr Guðmundsson. Einfalt snjógil með einu ishaftri neðst.

17. –snjór/ís/berg

Gr.: 2 og III. L.: 200 m. T.: 2 klst.

Fyrst farin: 1983, Ari Trausti Guðmundsson, Árni Árnason, Olgeir Sigmarsson. Upp úr Austurgili til vinstri. Nokkur ishöft. Erfiðast efst; klettur og ís.

3.2. Búahamrar

Austan við Gljúfurdal gengur allbreitt en ekki hátt klettabelti og afmarkast það af Mógilsá í eystri endann. Ganga gil og skorningar víða í gegnum hamrabeltið. Hamrarnir eru hvað hæstir vestast en það er kletturinn Búi. Austasti hamarinn heitir Fálkaklettur. Upp hamrana liggja fjölmargar leiðir, bæði ís- og klettaleiðir. Eru Búahamrar afar gott klifursvæði. Telja leiðirnar yfirleitt frá einni til þriggja spanna og er stutt á milli þeirra þannig að hægt er að fara fleiri en eina eða tvær leiðir á dag.

Til að nálgast svæðið er ekinn afleggjari vestan við malarnámuna og er þaðan um 15 mín. gangur að flestum leiðum. Vinsælasta leiðin í Búahömrum er án efa ísfossinn 55 N sem telur allt frá 2. til 4. gráðu isklifur. Niðurleiðir eru þó nokkrar enda mörg gil sem ná upp í gegnum hamrana.

18. Leiðir á Búa

Gr.: 1 T.: 1/2-1 klst.

Ýmsar leiðir er hægt að fara ef ætlunin er að ganga á Búa. Þessi afbrigði eru upp Búahamra.

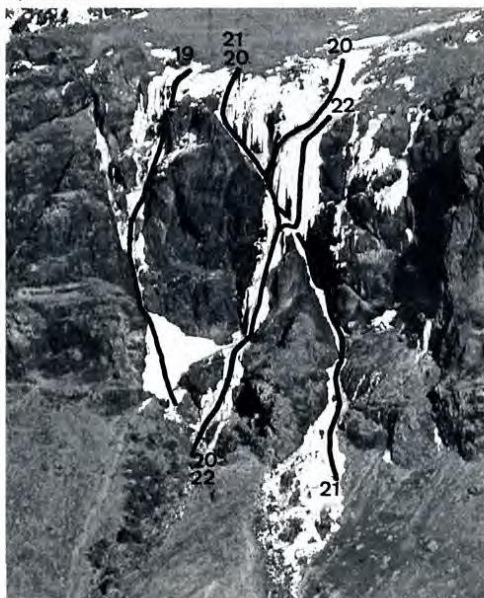

10. Búahamrar. Vesturhluti. Ramminn umlykur 55°N — mynd nr. 12. Ljós. S.G.

11. Búahamrar. Austurhluti. Ljós. S.G.

12. 55°N. Vinsælasta isklifurleiðin í Búahömrum. Ljós. S.G.

19. Bobbysgil – snjór/ís

Gr.: 2/3 L.: 50 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 16. apr. 1983, Björn Gíslason, Snævarr Guðmundsson. Farið upp gilið vestan við 55 gr. N. Aðalerfiðleikarnir felast í síðustu 15 m.

20. 55 gr. N – ís

Gr.: 3 L.: 80 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 6. jan. 1980, Snævarr Guðmundsson, Torfi Hjaltason. Vinsælasta isklifurleiðin í Búahömrum. Nokkur brött ishöft eru í leiðinni.

21. Skorán – ís

Gr.: 2 L.: 80 m. T.: 1 klst.

Afbrigði af 55 gr. N. Hægra megin við hrygginn er skora sem gerir leiðina auðveldari.

22. 55 gr. N, beint – ís

Gr.: 4 L. 80 m. T.: 2-3 klst.

Fyrst farin: 12. des. 1982, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Ef megin ísfossinn er klifinn hækkar leiðin í 4. gráðu. Er þetta þó nokkuð erfitt klifur.

23. Skrárgatið – ís

Gr.: 3 L.: 20 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 17. apr. 1983, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Lítið íspil sem endar í þröngri skoru. Leiðin er í öðru gili á vinstri hönd í megin-gilinu.

24. –/ís

Gr.: 2 L.: 60 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 26. des. 1984, Snævarr Guðmundsson. Aðalerfiðleikarnir felast í neðsta ishaftinu.

25. Y-gil, Tvíburafossar – ís

Gr.: 4 L.: 20 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 1983, Jón Geirsson. Tveir erfiðir ísfossar í breiðu gili.

26. – snjór/ís

Gr.: 2/3 L.: 60 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 26. des. 1984, Snævarr Guðmundsson. Skemmtileg leið með erfiðu en stuttu ishaftri neðst og síðan upp ísað horn.

13. Þverfellshorn — Suðurbrúnir. Ljós. S.G.

14. Suðurbrúnir að Gunnlaugsskarði. Ljós. S.G.

15. Virkið og Gunnlaugsskarð. Ljós. S.G. ▼

27. Rennan – ís

Gr.: 3 L.: 30 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 17. apríl 1983, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Þröng skora (renna) er erfiðasti hlutinn í neðri 15 metrunum.

28. 39 þrep – ís/berg

Gr.: 4/5 og IV L.: 30 m. T.: 2 klst.

Fyrst farin: 29. des. 1984, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Erfiðasta leiðin í Búahömrum enn sem komið er. Blanda af ís- og klettaklifri. Alvarleg leið í gleiðu horni.

29. — snjór

Gr.: 1 L.: 60 m. T.: 1 klst.

Leiðin liggur upp snjógil utan á hömrnum. Erfiðleikar fremur litlir og þá helst neðst.

30. — snjór/ís

Gr.: 1/2 L.: 70 m. T.: 1 klst.

Þröngt gil með bröttu íshafti efst. Á hægri hönd undir íshaftinu er lítið ísgil.

31. Miðrif – berg

Gr.: IV+/V L.: 50 m. T.: 2 klst.

Fyrst farin: 10. apríl 1985, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Erfið klettaklifurleið og opin í erfiðasta hluta.

32. — snjór

Gr.: 1 L.: 50 m. T.: 1/2 klst.

Leiðin liggur upp skarð í hömrnum. Nokkuð bratt við brúnina.

33. Nálin í Búahömrum – berg

Gr.: III (hreyf. IV) L.: 80 m. T.: 2 klst.

Fyrst farin: 10. nóv. 1984, Jón Geirsson, Snævarr

Guðmundsson. Skemmtileg klettaklifurleið með viðkomu á Nálinni.

34. Nálaraugað – ís/snjór

Gr.: 4 L.: 70 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 29. des. 1984, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Þröng skora í neðri hluta sem vikkar ofar. Erfiðust fyrstu 30 metrana.

35. Loki – berg

Gr.: I/II L.: 100 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 10. nóv. 1984, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Auðveldur klettahryggur og skemmtilegur. Nokkuð laus í neðri hluta.

36. — snjór/ís

Gr.: 2 L.: 50 m. T.: 1 klst.

Einföld snjórás. Efst er bratt íshaft sem hækkar leiðina í 2. gráðu.

37. Flatnasi – berg

Gr.: II (hreyf. III) L.: 80 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: sept. 1979, Torfi Hjaltason, Snævarr Guðmundsson. Stutt klettari. Skemmtilegt klifur. Erfiðust neðst og síðan haft ofarlega.

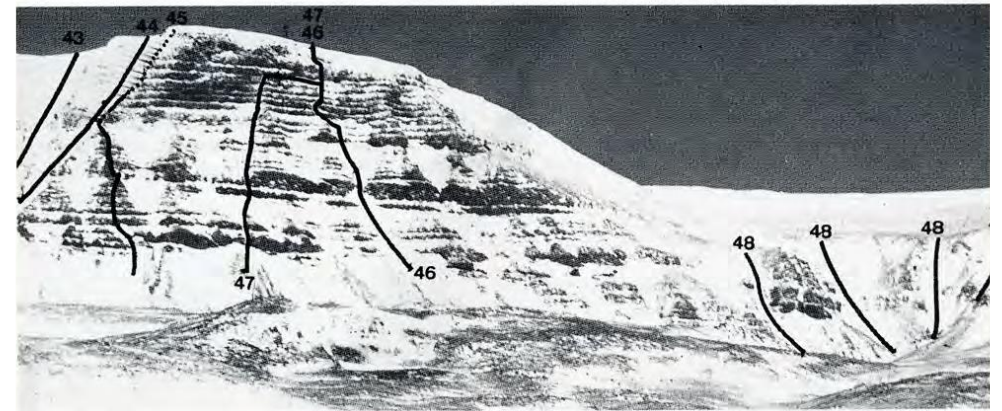
38. Fálkaklettur – berg

Gr.: II L.: 150 m. T.: 1-11/2 klst.

Létt brölt upp austasta klettaranann. II. gr. hreyfingar efst.

3.3. Suðurbrúnir – Virkið

Á milli Þverfellshorns í vestri og Gunnlaugsskarðs í austri mynda regluleg klettabelti Suðurbrúnirnar. Hér heitir háfjallið Þverfell. Í gegnum

hamrabeltin ganga breiðar rásir og gil sem eru áhugaverð að vetrarlagi. Hæsti hluti brúnanna er næstur Gunnlaugsskarði. Nefnist hann Virkið. Það er nýnefni sem kom upp þegar tilraunir til að klifra það stóðu sem hæst.

Til að nálgast Suðurbrúnir Esju er best að hefja uppgöngu frá Mógilsá. Er þaðan um 1-2 klst. ganga að rötum hliðanna. Snjóflóðahætta er oft talsverð í Suðurbrúnum.

Hentugasti tíminn til snjó- og ísklifurs er frá miðjum desember og jafnvel fram í maílok. Vetrarklifur í Virkinu krefst þó nokkurrar reynslu. Í Suðurbrúnum eru margar rásir af 1. gráðu (snjór og ís) og er þeim ekki lýst sérstaklega í leiðarvísunum. Öruggustu niðurleiðirnar eru um Þverfellshorn (2.2.), Gunnlaugsskarð (2.3.) eða um kverkina þar sem hamrarnir taka stefnu til suðvesturs út á Þverfellshorn.

39. — snjór

Gr.: 1 L.: 250 m. T.: 1 klst.

Einskonar skarð eða breitt gil austan við Þverfellshorn. Einföld snjólæna.

40. — berg

Gr.: I L.: 300 m. T.: 1 klst.

Breiður greinilegur fjallshryggur sem býður upp á létt brölt í endann.

41. Íspilið – ís

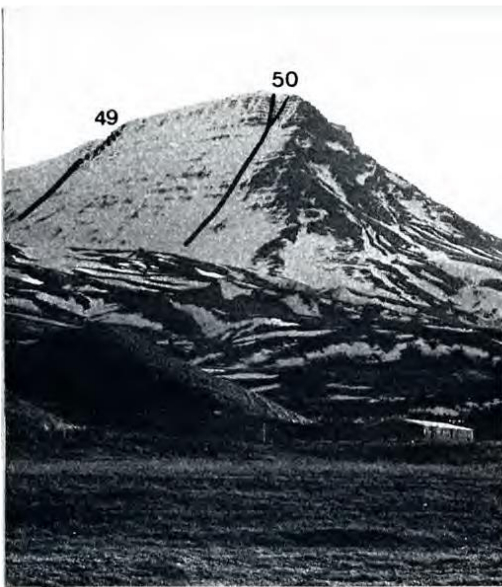
Gr.: 3/4 L.: 50 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 1. mars 1981, Helgi Benediktsson, Arnór Guðbjartsson. Leiðin liggur upp ísuð klettabelti. Tvö afbrigði.

42. Rás 3 – snjór

Gr.: 1 L.: 170 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 24. des. 1978, Helgi Benediktsson, Arngrímur Blöndahl, Einar Steingrímsson. Einföld snjólæna.

16. Vesturhlið Kistufells. Leið nr. 50, Kistufellshorn er einhver fjálfarnasta klifurleið í Esju. Ljós. Halldór Guðmundsson.

17. Grafarfoss fyrir miðri mynd. Granninn til hægri. Ljós. M.G.

18. Suðurhlið Kistufells. Ljós. Jón Geirsson.

43. Rás 2 – snjór

Gr.: 1 L.: 150 m. T.: 1 klst.
Auðveld snjólæna. Stundum er hengja í toppinn. Oft notuð til niðurferðar.

44. Rás 1 – snjór

Gr.: 1/2 L.: 200 m. T.: 1-2 klst.
Fyrst farin: 24. des. 1978, Helgi Benediktsson, Arngrímur Blöndahl, Einar Steingrímsson. Einföld snjórás þar sem brattinn eykst er ofar dregur.

45. Virkishryggur – berg

Gr.: I/II L.: 200 m. T.: 1-2 klst.
Létt klettaklifur á hryggnum en talsverðar hliðr-anir í efri hluta til að komast á þægilegan hátt upp beltin.

46. Virkið – berg

Gr.: III L.: 200 m. T.: 1 1/2-3 klst.
Fyrst farin: 23. maí 1981, Björn Gíslason, Snævarr Guðmundsson. Krefjandi leið. Aðalferfiðleikarnir eru síðustu 70 metrarinn. Viða laus í sér. Alvarleg leið að vetrarlagi.

47. Miðrifsafríggði – ís/berg

Gr.: 4+ L.: 200 m. T.: 2 1/2-4 klst.
Fyrst farin: 4. mars 1984, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Erfið og alvarleg leið upp ísaða kletta. Sameinast leið nr. 46 undir lykilaflanum.

36

3.4. Gunnlaugsskarð – Kistufell

Í Kistufelli eru allnokkrar klifurleiðir í snjó og ís, bæði langar og stuttar. Þekktasta leið upp Kistufellið er snjórásin í suðvesturhorni fjallsins. Niður þessa sigildu klifurleið hefur verið farið á skiðum, en það gerðu Helgi Benediktsson og Arnór Guðbjartsson í maí 1983.

Á síðustu árum hefur fjölgað töluvert leiðum í Kistufelli. Fyrst skal þar frægan telja fossinn Grafarfoss (Mígandi) sem er á góðri leið með að verða að sigildri klifurleið (gráða 4).

Best er að hefja uppgöngu á Kistufell frá Laxeldisstöðinni í Kollafirði, en ef fara á í suðurhliðar þess er betra að leggja upp frá bænum Norðurgröf. Ganga upp að byrjun klifurleiðar tekur frá hálfri til tveggja klukkustunda eftir því hvert farið er. Öruggasta niðurleið er um Gunnlaugsskarð en viða má fara niður suðurhlið Kistufellsins.

48. Gunnlaugsskarð – snjór

Gr.: 1 L.: 70m. T.: 1/2-1 klst.
Nokkrir möguleikar í giljunum neðan við botn skarðsins. Má tengja saman við Launrás (nr. 49).

49. Launrás – snjór

Gr.: 1 L.: 100 m. T.: 1/2-1 klst.
Einföld snjóleið með hengju efst.

50. Suðvesturhorn – snjór

Gr.: 1 L.: 400 m. T.: 1-2 klst.
Löng snjóleið. Geta verið nokkur auðveld ishöft sem auðvelt er að sneiða hjá. Efst er ýmist farið upp gilið eða, ef snjór er mikill, upp hamrabeltin sunnan þess.

51. Suðurhliðar – snjór/ís

Gr.: 2/3 L.: 500 m. T.: 2-3 klst.
Fyrst farin: 4. mars 1984, Hreinn Magnússon, Höskuldur Gylfason. Löng leið með mjög bröttum ishóftum, erfiðast fyrir miðju. Efri hlutinn erfiðari en sá neðri.

52. – snjór/ís

Gr.: 2/3 L.: 600 m. T.: 2 1/2-3 1/2 klst.
Fyrst farin: 23. febr. 1985, Jón Geirsson. Snjógil með 5-6 mjög bröttum ishóftum. Erfiðast neðst og fyrir miðju.

53. Nokkrir ísfossar

L.: 5-15 m.
Neðantil í Kistufelli eru nokkrir stuttir ísfossar, 5-15 m. háir, en sumir mjög brattir. Í þessum fossum er tilvalið að æfa isklifur. Oftast er hægt að klifra með tryggingu ofanfrá. Einn þessara fossa er Granninn, en hann stendur í gilinu andspænis Grafarfossi.

54. Grafarfoss – ís

Gr.: 4 L.: 65 m. T.: 2-4 klst.
Fyrst farin: 20. des. 1980, Björn Vilhjálmsson, Einar Steingrímsson. Allarfitt isklifur. Erfiðasti hlutinn er er um miðbik leiðarinnar. Einna auðveldast er að fara vel vinstra megin í fossinum.

55. snjór/ís

Gr.: 2 L.: 650 m. T.: 2 klst.
Fyrst farin: 6. mars 1983, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Löng snjóleið með nokkrum ís höftum. Erfiðust neðst (Granninn).

3.5. Eilífsdalur

Í Eilífsdal eru aðallega snjó- og ísleiðir enn sem komið er. Valshamar er fremst í dalnum en þar hefur talsvert verið stundað bergklifur. Í Vals hamri eru nokkrar mjög góðar 15-20 m. háar klifurleiðir.

Best er að ganga frá sumarbústaðalandinu við Valshamar eða bænum Eilífsdal.

Ganga að flestum leiðum tekur um tvær klst. Eilífsdalur er hættulegt snjóflóðasvæði og verður því að hafa allan vara á í klifurferðum í dalinn. Mörgum leiðanna í Eilífsdal hefur áður verið lýst í ÍSALP nr. 23.

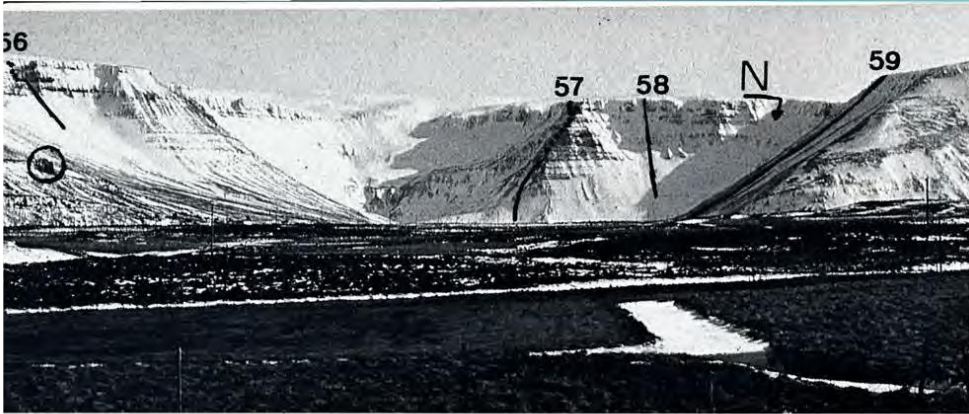
Öruggustu niðurleiðir eru um Gunnlaugsskarð niður í vestanverðan dalbotninn, niður Skálatind.

56. Skálin – snjór/ís

Gr.: 3/4 L.: 100 m. T.: 1 1/2-2 klst.
Fyrst farin: 20. jan. 1985, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Nyrst í skálinni er stuttur en tæknilega erfiður ísfoss. Auðvelt þar fyrir ofan.

57. Eilífstindur – snjór

Gr.: 1 L.: 600 m. T.: 1-2 klst.
Fyrst farin: jan. 1978, félagar í ÍSALP. Skemmtilegt snjógil án teljandi erfiðleika. Eilífs-tindur sjálfur er lítill klettur 6-7 m. hár. Frá honum

19. Eilífsdalur. Eilífstindur fyrir dalbotninum. Hringurinn er utan um Valshamar. Ljós. M.G.

20. Íspilin í Eilífsdal séð af Eilífstindi. Ljós. Guðmundur Pétursson.

er um 100 m. hækkun upp á brún, um gilið til vinstri. Þar er hengja. Hægt að sneiða framhjá henni hægra megin í giliinu.

58. Einfarinn – ís/snjór

Gr.: 2/3 L.: 700 m. T.: 2-3 klst.

Fyrst farin: 22. nóv. 1981, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Falleg leið upp gilskorning í austasta íspilinu. Nokkur brött ishöft. Aðalferfiðleikarnir eru í efstu 80 m.

59. Austurgil á Þórnýjartind – snjór

Gr.: 1 L.: 600 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 21. jan. 1978, Hreinn Magnússon, Höskuldur Gylfason, Snævarr Guðmundsson. Farið er upp syðri gilbrúnina. Hengja efst.

3.6. Hrutadalur

Allt það klifur sem við höfum fregnir af í Hrutadal hefur verið snjó- og isklifur. Í hinum

bröttu hamrabrunum hans eru bæði langar leiðir og erfiðar, en sum gilin eru ekki erfið. Snjóflóðahætta er talsverð í Hrutadal.

Hentugast er að ganga úr Miðdal og má gera ráð fyrir að gangan að helstu leiðum taki eina til hálfu aðra klukkustund.

Hrutadal hefur áður verið lýst í ÍSALP nr. 23, en heldur hefur leiðum fjölgað síðan. Sérkennilegasta leiðin í Hrutadal má ætla að sé „Handan við hornið“, sem liggur upp ís foss í vestasta giliinu. Hún hefur aðeins einu sinni verið klifin, en síðan þá hefur aldrei verið nægilegur ís til að mynda ís-fossinn. Öruggasta niðurleið er um Þórnýjartind, þ.e. niður Innri Sandhrygg.

60. – snjór

Gr.: 1

Fyrst farin: jan. 1976, Helgi Benediktsson, Kjartan Blöndahl, Pétur Ásbjörnsson. Bratt snjóklifur upp meðfram klettunum.

61. Afbrigði upp úr Norðurgili – snjór/ís

Gr.: 3/4 L.: 70 m. T.: 2-3 klst.

Fyrst farin: 27. jan. 1980, Hermann Valsson, Daniel Helgason. Erfitt klifur upp ísuð klettabelti í austurvegg Norðurgils. Stór hengja.

62. Norðurgil – snjór

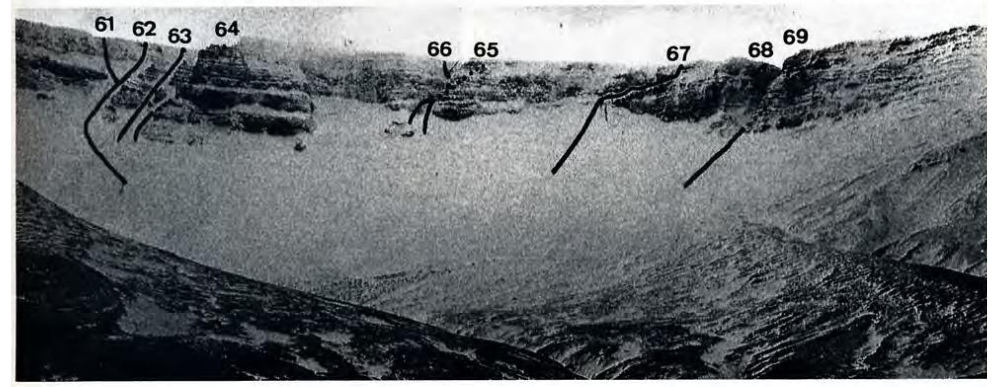
Gr.: 2 L.: 250 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 29. apríl 1979, Hreinn Magnússon, Snævarr Guðmundsson. Gilið verður brattara eftir

21. Austurhluti Hrutadals. Ljós. William Kaiser.

22. Hrutadalur. Ljós. M.G. ▼

því sem ofar dregur. Oft stór hengja efst. Opin og alvarleg snjóleið.

63. Miðgil – snjór

Gr.: 1 L.: 200 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 29. apr. 1979, Lennart Aberg. Einföld snjóleið, oft hengja efst.

64. Suðurgil – snjór

Gr.: 1 L.: 200 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 27. jan. 1980, félagar í ÍSALP. Auðveldasta snjógilið af þessum þremur.

65. Þvergil – snjór/ís

Gr.: 1-3 L.: 130 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 21. nóv. 1983, Ágúst Guðmundsson, Pétur Ásbjörnsson, Örvar Aðalsteinsson. Ísfossinn neðst er aðalvandamál leiðarinnar, en stundum hverfur hann í snjó þegar kemur fram á veturinn. Hægt er að fara vinstra megin við ísfossinn og getur það verið auðveldara.

66. Stynjandi – ís/snjór

Gr.: 4 L.: 45 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: mars 1984, Hreinn Magnússon, Höskuldur Gylfason. Afbrigði af leið nr. 65. Farið er upp vinstri (eystri) vegg gilsins, upp bratt íspil.

67. Þjóðleið 3 – snjór/ís

Gr.: 3 L.: 100 m. T.: 1 1/2-2 1/2 klst.

Fyrst farin: 21. nóv. 1983, Höskuldur Gylfason, Snævarr Guðmundsson. Fyrst upp bratt íshaft, síðan eftir syllu uns komið er að breiðu gili. Opin leið.

68. Handan við hornið – ís

Gr.: 4 L.: 60 m. T.: 1 1/2-2 klst.

Fyrst farin: 27. jan. 1980, Torfi Hjaltason, Snævarr Guðmundsson. Brattur ísfoss. Erfiðastur um miðbik leiðarinnar.

23. Dýjadalshnúkur (Tindstaðafjall) séður úr suðri. Ljósmynd William Kaiser.

24. Vallárgil. Ljósmynd S.G.

69. Kverkin

Gr.: 3 L.: 30 m. T.: 1-1 1/2 klst.

Fyrst farin: 11. maí 1983, Ari Trausti Guðmundsson, Olgeir Sigmarsson. Í kverki á móti „Handan við hornið“ mynda tvö íshöft leiðina.

3.7. Dýjadalshnúkur

Suðvestan í Dýjadalshnúk (í Tindstaðafjalli) eru nokkur gil eða lænur sem bjóða upp á fremur auðveldar snjóleiðir. Best er að nálgast leiðirnar úr Miðdal um leiðina upp með Kerlingargili (2.8b).

70. – snjór

Gr.: 1 L.: 100 m. T.: 1/2-1 klst.

Afar auðvelt snjógil milli hamraveggjanna.

71. – snjór/ís

Gr.: 1/2 L.: 150 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 1982, Ari Trausti Guðmundsson, Olgeir Sigmarsson, Orri Magnússon. Þægilegt snjógil með nokkrum léttum íshöftum. Hengja.

72. – snjór

Gr.: 1 L.: 100 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 1982, Ari Trausti Guðmundsson, Olgeir Sigmarsson, Orri Magnússon. Einföld snjóleið.

3.8. Vallárdalur

Þröngur og stuttur hangandi dalur sunnan til í Esjunni vestan Vesturbrúna. Neðan hans er Vallárgil. Í gílinu er foss í tveimur stöllum sem klifinn hefur verið að vetri til. Rétt er að vekja athygli á því að snjóflóð hafa fallið niður Vallárdal. Menn ættu því að leita annað ef snjóflóðahætta er einhver.

73. Vallárgil – ís

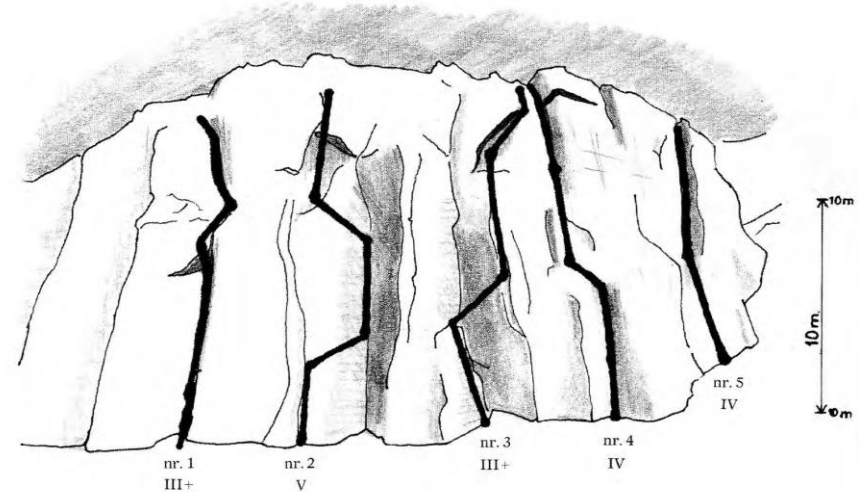
Gr.: 3 L.: 80 m. T.: 1-1 1/2 klst.

Fyrst farin: Mars 1983, Hreinn Magnússon, Ari Trausti Guðmundsson, Olgeir Sigmarsson. Ísleið sem felst í tveimur 15-20 m. háum íshöftum. Höftin reyndar mishá eftir snjóalögum og hafa jafnvel horfið alveg í snjóþyngslum.

3.9. Grafardalur – Móskaðshnúkar – Trana

Lítið hefur verið klifrað á þessum slóðum enda aðkoma ekki eins greið á vetrum og víða annarsstaðar við Esju. Einnig eru möguleikar ekki miklir nema ef vera kynni í Trönu en hún hefur t.d. fallegan stölliðttan vesturvegg.

Valshamar í Eilífsdal

Neðst í vestrhlíðum Skálatinds er kletturinn Valshamar. Býður hann upp á nokkrar ágætar klettaleiðir. Hamarinn er myndaður úr Basaltstuðlum. Nánari lýsingar eru í ÍSALP nr. 21.